

Študentská vedecká aktivita

Financovanie a moderné prístupy k tvorbe rozpočtu vybranej strednej školy

Bc. Kamil Ščerba

Sekcia: financie, bankovníctvo a investovanie

Konzultant: doc. Ing. Peter Pisár, PhD.

Banská Bystrica

2016

OBSAH

ÚVOD	3
1 TEORETICKÉ ASPEKTY FINANCOVANIA A MODERNÝCH PRÍSTUPOV K TVORBE ROZPOČTU	4
1.1 Historický vývoj financovania školstva	4
1.2 Súčasné zdroje financovania	5
1.3 Financovanie škôl do budúcnosti	9
1.4 Financovania školstva v zahraničí	10
1.5 Prístupy a trendy k tvorbe rozpočtu	11
2 ZHODNOTENIE ZDROJOV FINANCOVANIA A TVORBA ROZPOČTU NA VYBRANEJ STREDNEJ ŠKOLE	14
2.1 Spojená škola v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK	14
2.2 Financovanie Spojenej školy	15
2.3 Spojená škola a prístupy k tvorbe rozpočtu	19
ZÁVER	21
POUŽITÁ LITERATÚRA	22

ÚVOD

Vzdelávanie je základným determinantom rastu spoločnosti, investíciou človeka do vlastnej budúcnosti, ale aj základom ekonomickej prosperity štátu. Pomáha jednotlivcovi zlepšovať a prehĺbovať jeho vedomosti, jeho kvalifikáciu. Proces vzdelávania, zveľaďovania vedomostí, prebieha od útleho veku v školách a školských zariadeniach, ktoré sú jeho základným článkom. Školstvo je vo verejnom sektore jedným z najdôležitejších odvetví. Keďže medzi základné úlohy štátu patrí zabezpečiť občanom bezplatné vzdelanie, štát by mal tejto oblasti venovať primeranú pozornosť a snažiť sa zabezpečiť dostatok zdrojov na jeho financovanie. Preto sa naša práca venuje zhodnoteniu financovania školstva a jeho použitie na vybranej strednej škole v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Spolu so získavaním zdrojov a ich prerozdelením je spojená aj tvorba rozpočtu pre organizáciu, ktorý je nevyhnutý pre efektívne fungovanie. Toto tvrdenie nás priviedlo k myšlienke zhodnotiť nie len financovanie, ale aj prístupy a trendy tvorby rozpočtu.

Naša práca pozostáva z dvoch častí, kde prvá kapitola prináša teoretický vstup do problematiky, čiže vysvetľuje možnosti financovania školstva na Slovensku z pohľadu legislatívy, ale i jeho prierez históriou, súčasnými možnosťami, ako aj návrhmi do budúcnosti. Ďalej poukazuje na možnosti tvorby rozpočtov, ktoré sa využívajú v súčasnej dobe, ale aj niekoľko možností, označovaných za moderné. Druhá časť našej práce je už aplikačná, keďže získané poznatky z prvej kapitoly aplikujeme na konkrétnu strednú školu v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Zhodnotíme v nej možnosti získavania financií pre školu a pozrieme sa na tvorbu rozpočtu v organizácii, ako aj na niekoľko návrhov na využitie iného spôsobu rozpočtovania.

1 TEORETICKÉ ASPEKTY FINANCOVANIA A MODERNÝCH PRÍSTUPOV K TVORBE ROZPOČTU

Význam vzdelávania a výchovy pre celkový spoločenský rozvoj v súčasnom období nie je potrebné zdôrazňovať. Právo na vzdelanie je zakotvené i v Ústave SR, teda základnom zákone štátu. „Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanovuje zákon. Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopnosti občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách“ (Ústava SR: druhá hlava, piaty oddiel, čl. 42, ods. 1, 2).

Bezplatné vzdelávanie je zabezpečené zdrojmi plynúcimi z kapitol Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len MŠVVaŠ SR), rozpočtov samosprávnych krajov a obcí a v nemalej miere aj iných príjmov škôl najmä na základe zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 630/2008 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia.

Prvá kapitola nám poukáže na vývoj financovania školstva z historického pohľadu, súčasnosti a načrtne možnosti zmeny pridelovania zdrojov školám a školským zariadeniam do budúcnosti. V ďalšej časti porovnáme systém financovania u nás a vo vybraných troch štátoch, ich spoločné črty, ale aj rozdiely a na záver v poslednej časti teoretickej kapitoly si rozoberieme aktuálne a moderné prístupy tvorby rozpočtu.

1.1 Historický vývoj financovania školstva

Za posledných viac ako dvadsať rokov sa v regionálnom školstve udiali zmeny, ktoré mali veľký vplyv na materské školy, základné školy a stredné školy ich riadenie a financovanie.

V prvom období od 90-tych rokov vidíme nárast počtu škôl, ktorý podmienil hlavne vznik cirkevných a súkromných škôl a s tým spojený aj nárast počtu zamestnancov. Tento fenomén už vtedy mal za následok pokles počtu žiakov na jedného pedagóga a zároveň pokles veľkosti tried a škôl. Výrazný škrt v rozpočte na vzdelávanie prišiel v roku 1994 (takmer tretinový pokles oproti roku 1991), ktorý však nepriniesol predpokladanú racionalizáciu škôl. Rok 1996 sa vyznačoval vznikom integrovanej štátnej správy, ktorá nahradila špecializovanú štátnu správu. V tomto období boli školy financované prostredníctvom kapitol krajských a okresných úradov a MŠVVaŠ SR nemalo priamy vplyv na ich financovanie. Toto inštitucionálne riadenie bolo príliš „mäkké“ a malo za následok len to, že vzniknuté dlhy škôl, uhrádzal štát a tým podporoval ich ďalšie fungovanie.

V čase do konca roka 2003, kde zahŕňame aj decentralizačnú reformu v roku 2002, bolo slovenské školstvo financované na platforme historického rozpočtovania, to znamená, že zdroje financovania na ďalší rok boli odvodené od roku predchádzajúceho. Jednoduchá a predpokladaná tvorba rozpočtu odrážala od zmien v sieti škôl, ich optimalizácii a prispôbení sa na počet žiakov, potreby trhu práce a ich nákladovosti. Financovanie základných, stredných škôl a školských zariadení bolo cez kapitoly krajských úradov zabezpečené až do júna 2002, ktoré pri rozpise prostriedkov zo štátneho rozpočtu uplatňovali rozdielne pravidlá. Toto financovanie základných, stredných škôl a školských zariadení viac zmenil až zákon č. 506/2001 Z.z., ktorý niektoré skupiny výdavkov, ako platy zamestnancov, naviazal na normatívy, ktoré vychádzali v podstate z počtu žiakov, tried a vyučovacích hodín. Toto obdobie roku 2001 prinieslo aj ďalší zákon, ktorý nadobudol účinnosť od 1.1.2002 a to zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky (kompetenčný zákon), ktorý odštartoval proces decentralizácie štátnej správy aj v oblasti regionálneho školstva a na obce postupne prešla zriaďovateľská kompetencia vo vzťahu k základným školám, materským školám a školským zariadeniam.

Druhé obdobie sa vyznačovalo normatívnym financovaním na žiaka od roku 2004. Od tohto obdobia sa odštartovala rozsiahla decentralizácia, ktorá sa dotkla aj školstva. Školstvo mohlo považovať toto obdobie decentralizácie a realizovania zmien systému financovania, ku ktorým sa vláda zaviazal, za úspešné. Bol splnený zámer, aby sa rozhodovanie o správe škôl prenieslo na obce a samosprávne kraje, čo vnieslo do rozhodovania novú dynamiku, zdravú súťaživosť medzi školami a v konečnom dôsledku aj boj o žiaka (finančné prostriedky, ktoré so sebou prináša). Reforma priniesla aj ďalší dôležitý prvok do spôsobu financovania a to, viaczdrojové (multizdrojové) financovanie, ktoré okrem prostriedkov zo štátneho rozpočtu, ako tradičného spôsobu financovania, prinieslo možnosť získavania prostriedkov z krajov, obcí, podnikateľskej sféry, občianskych združení a podobne. P. Straka toto financovanie opisuje vo svojej knihe a hovorí, že je orientované na dôsledné využitie viacerých skupín investorov v rámci financovania výchovno-vzdelávacieho procesu (Straka, 2000).

1.2 Súčasné zdroje financovania

Nástupom nového systému financovania od roku 2004 sa spôsob zmenil a financie sa naviazali na žiaka. Tento nový systém financovania priniesol viacero výhod ako porovnávanie škôl medzi sebou, ich racionalizáciu, rast miezd v školstve, zvýšenie konkurenčného prostredia, keďže stredobodom záujmu škôl sa stal žiak.

Financovanie škôl a školských zariadení regionálneho typu je zabezpečované viaczdrojovo, ako vymedzuje MŠVVaŠ SR na svojej internetovej stránke. Najväčšia časť

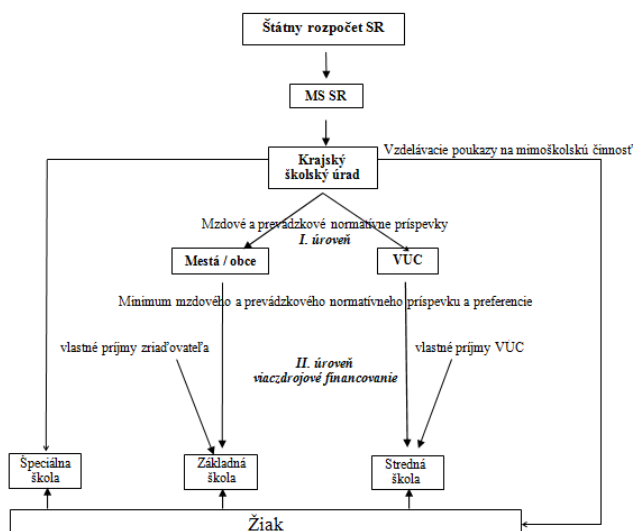
prostriedkov do rozpočtov škôl a školských zariadení smeruje z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, cez tzv. prenesené kompetencie, ďalej z rozpočtov obcí a samosprávnych krajov cez originálne kompetencie a nakoniec aj cez iné zdroje (sponzori, dotácie, projekty a podobne).

Financovanie v oblasti preneseného výkonu štátnej správy

Rozdeľovanie finančných prostriedkov pre štátne, verejné a neštátne školy sa uskutočňuje v rámci prenesených kompetencií z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. V praxi sa tento proces vykonáva na základe systému EDUZBER, čo je zber údajov o počte zapísaných žiakov k 15. septembru príslušného rozpočtového roka a začínajúceho školského roka. Všetky školy sú povinné údaje o počte zapísaných žiakov poskytnúť svojmu zriaďovateľovi, ktorý ich postúpi krajskému školskému úradu a ten ich odovzdá MŠVVaŠ SR. Ministerstvo pomocou získaných údajov vykoná normatívny nápočet finančných prostriedkov na aktuálny stav žiakov, ktorý sa počas školského roka môže meniť s pribúdaním alebo ubúdaním žiakov zo škôl (5%-ný pohyb na zriaďovateľa). Zostavená databáza, čo predstavuje rozpis normatívnych finančných prostriedkov na príslušný rozpočtový rok z kapitoly ministerstva, sa zverejňuje na stránke ministerstva do 15 dní od doručenia rozpisu zriaďovateľmi a je verejne prístupná. Tento rozpis ministerstvo následne rozosiela podľa jednotlivých zriaďovateľov krajským školským úradom, ktoré v konečnom dôsledku tieto finančné prostriedky určené ministerstvom rozdeľujú v priebehu roka zriaďovateľom (Kováčová, 2006).

Schéma 1 nám graficky znázorňuje tok financií zo štátneho rozpočtu, cez Ministerstvo financií, zriaďovateľov škôl až po konkrétne školy a školské zariadenia. Toto tvorí prvú úroveň financovania prostredníctvom normatívnych a nenormatívnych príspevkov.

Schéma 1 Financovanie školstva z kapitoly MŠVVaŠ SR

Zdroj: Spracované podľa Tóth, F a Korintuš, K.: Financovanie regionálneho školstva, 2004, s. 11

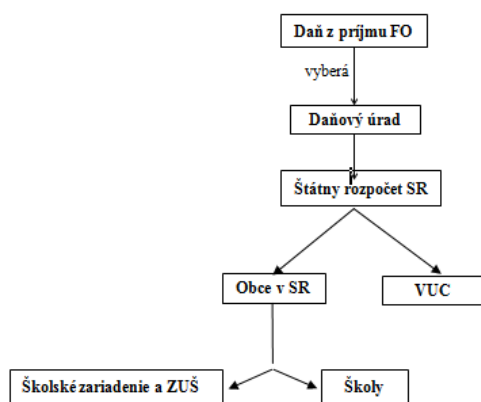
Okrem finančných prostriedkov, ktoré prideľuje ministerstvo školstva na chod škôl, môže zriaďovateľ štátnej školy požiadať o dodatočné financie na úhradu nákladov podľa zákona č. 311/2001 Z.z. § 198 (Zákonník práce) a § 41 zákona č. 313/2001 Z.z. o verejnej službe alebo v prípade objektívne odôvodnených opakujúcich sa nákladov, ktoré nemožno zohľadniť v normatíve, alebo za mimoriadne výsledky žiakov v určených oblastiach, alebo na bežné a kapitálové výdavky na riešenie vzniknutých havarijných situácií, na financovanie a realizáciu rozvojového projektu, alebo na bežné a kapitálové výdavky na riešenie vzniknutých havarijných situácií (Zákon č. 597/2003 Z.z., § 4, ods. 11 - 16).

Ďalšou časťou príjmov pre školy sú príjmy z prenájmov priestorov mimo procesu vzdelávania, zisk z podnikania, príspevky od žiakov (rodičov), príspevky od sponzorov, darcov. Tieto prostriedky spolu s príspevkami od zriaďovateľov tvoria druhú úroveň financovania, tzv. viaczdrojovú, čo je zobrazené v schéme 1.

Financovanie v rámci výkonu samosprávnych kompetencií (originálne kompetencie)

Do roku 2004, kedy prebehla finančná decentralizácia, sa prostriedky určené na financovanie originálnych kompetencií poskytovali neúčelovo z kapitoly MŠVVaŠ SR v rámci Súhrnného finančného vzťahu. Od roku 2005 sa verejné školy, školské zariadenia a základné umelecké školy, ktoré zriaďujú územné samosprávy, v rámci originálnych kompetencií financujú pomocou výnosu dane z príjmov FO, ktorý smeruje do rozpočtov obcí a samosprávnych krajov podľa zákona č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a nariadenia vlády SR č. 668/2004 Z.z. o rozdeľovaní výnosu z dane z príjmov územnej samospráve. Sú to podiely na daniach, ktoré spravuje štát, prerozdeľuje príslušný daňový úrad a ktoré sú vlastnými príjmami rozpočtov obcí.

Schéma 2 Financovanie v rámci originálnych kompetencií

Zdroj: Vlastné spracovanie

Normatívne verus nenormatívne financovanie

Rozpis prostriedkov z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR všetkým zriaďovateľom škôl a školských zariadení na kalendárny rok podľa zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení vychádza z normatívne určených finančných prostriedkov pre školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obce alebo samosprávneho kraja. Normatívne príspevky pre školy na kalendárny rok sú určené počtom žiakov a objemom prostriedkov na nich prislúchajúcich.

Spôsob financovania škôl pomocou normatífov sa uplatňuje od 1. septembra 2004 bez ohľadu na to, kto je zriaďovateľom základnej, strednej školy, škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo praktickej školy. V týchto druhoch škôl sa zo štátneho rozpočtu podľa zákona o financovaní zabezpečuje financovanie prevádzky, riešenia havarijných situácií, rekonštrukcií a modernizácií školských zariadení, ako aj výchovno-vzdelávacieho procesu, tiež sa z rozpočtu prispieva na financovanie rozvoja škôl, na ich prístavbu a výstavbu.

Normatív na žiaka je určený súčtom mzdového normatívu, čo predstavuje normované ročné náklady na mzdy, platy zamestnancov zabezpečujúcich výchovno-vzdelávací proces a na zamestnancov zabezpečujúcich prevádzku školy, pripadajúce na jedného žiaka, a prevádzkového normatívu, ktorý tvoria normované ročné náklady na výchovno-vzdelávací proces a prevádzku školy bez osobných nákladov pripadajúce na jedného žiaka. Všetko to závisí od druhu, typu školy, ekonomickej a personálnej náročnosti študijného odboru, formy štúdia, vyučovacieho jazyka a teplotných podmienok v mieste školy (Zákon č. 597/2003. Z.z. § 4, ods. 5, 6).

Na druhej strane nenormatívne finančné prostriedky sú školám poskytované z kapitoly MŠVVaŠ SR, ktoré sú účelovo viazané a určené najčastejšie na financovanie špecifik, mimoriadnych výsledkov žiakov, havarijných situácií, rozvojových projektov školy a podobne.

Medzi silné stránky financovania cez normatív môžeme v tomto prípade zaradiť racionalizáciu siete škôl, zvýšenie slobody výberu školy rodičmi, zavedenie multizdrojového financovania, možnosť škôl podnikat' a prenajímať priestory, zvýšenie konkurencie medzi školami, financovanie záujmových činností cez vzdelávacie poukazy, možnosť zavádzania inovatívnych spôsobov výučby a mnoho ďalšieho, čo do systému prináša väčšiu spravodlivosť. Na druhej strane sa touto formou financovania vyskytli aj záporné stránky ako nemožnosť verejných škôl vyberať poplatky za vzdelávanie, rozdiely v normatívoch v rôznych kategóriách, vzniknuté konkurenčné prostredie môže pôsobiť deštruktívne a podobne (Sládečková, 2012).

Ďalšie zdroje financovania

Dodatočné zdroje príjmov prinášajú školám a školským zariadeniam zapájanie sa do projektov (celonárodných, medzinárodných), ktoré nie sú priamo naviazané na mestá/obce, samosprávne kraje, v konečnom dôsledku ani na štát, ale sú organizované v rámci Európskej únie, no tieto financie získané z projektov sú priamo účelovo viazané. Ďalším príjmom pre školy je prenájom priestorov pre firmy, právnické a fyzické osoby na účely školení, porád a podobne, ako aj prenájom športovísk širokej verejnosti. V súčasnosti stále sa rozširujúcim spôsobom financovania sú aj príspevky od sponzorov a darcov, ktoré školy môžu využívať na rozvoj technickej alebo materiálnej vybavenosti, ako aj na opravy, rekonštrukcie budov a areálu školy bez dodatočných výdavkov. Časť finančných prostriedkov, ktorými škola disponuje, je aj od žiakov (rodičov žiakov), ktorí môžu prispievať každoročne do fondu rodičovského združenia, z ktorého sa čerpajú prostriedky na odmeny pre žiakov na konci školského roka, príspevky na exkurzie, projekty a iné aktivity.

1.3 Financovanie škôl do budúcnosti

V súčasnej dobe ja často spomínaná možnosť zmeny financovania školstva cez prenesené kompetencie. Vláda sa vo svojom programovom vyhlásení z roku 2012 zaviazala tento problém riešiť zmenou financovania zo žiaka na triedu, respektíve kombináciu týchto dvoch druhov financovania. Tento spôsob by mal priniesť lepšie pridelovanie normatívov, efektívnejšiu kontrolu škôl (najmä pri vykazovaní neexistujúcich žiakov, tzv. „čiernych duší“), ako aj zvýšenie kvality vzdelávania. Na druhej strane pri nedostatočnej kontrole a pri zlom nastavení tohto financovania cez zákon a nariadenia môže dochádzať k otváraniam nových tried s minimálnym počtom žiakov, pre získanie dodatočných finančných prostriedkov, ako aj prijímaniu ďalších žiakov bez ohľadu na ich predošlé výsledky.

Druhou možnosťou zmeny financovania sa javí aj zavedenie tzv. „**normatívu na vzdelávanie**“, ktorý by zahŕňal mzdové a osobné náklady na učiteľa, peniaze na učebnice a prostriedky na prevádzku samotného vzdelávacieho procesu. Tento normatív je potrebné odvodzovať z nákladov na samotný vyučovací proces a poukazovať ho priamo škole. Spolu s ním tzv. „**normatív na budovu**“, ktorý by zahŕňal náklady na prevádzku a údržbu budovy školy, kapitálové a investičné výdavky. Tento normatív treba určiť na základe analýzy skutočných prevádzkových nákladov budov a kapitálových výdavkov do škôl a poukazovať ho priamo zriaďovateľovi. Tento spôsob pridelovania prostriedkov by však bol náročný z hľadiska rozličných potrieb škôl, nemožnosti zovšeobecniť podmienky pridelovania zdrojov, keďže by mohlo dôjsť k diskriminácii niektorých škôl a tiež ťažkej merateľnosti potrieb.

1.4 Financovania školstva v zahraničí¹

Ak zájdem za hranice Slovenskej republiky a pozrieme sa na spôsoby financovania v zahraničí, nájdeme niekoľko spoločných znakov, no i viacero rozdielov, ba dokonca iný spôsob prideľovania zdrojov jednotlivým školám. Na komparáciu sme si vybrali Dánsko, s jedným z najkvalitnejších školských systémov v Európe a Nemecko, ako vyspelé krajiny a na druhej strane Ukrajinu, ako predstaviteľa bývalého Sovietskeho bloku.

Hlavným spoločným znakom všetkých týchto systémov je žiak, ako nositeľ hodnoty, či už je to na Slovensku normatív na žiaka, v Dánsku grant pre školy podľa počtu žiakov, ako aj v Nemecku výška príspevku od štátu a podobne. Ďalšou spoločnou črtou je, že značný, alebo aj celkový obnos finančných prostriedkov pre školstvo prúdi priamo od vlády tej ktorej krajiny, cez nižšie stupne riadenia. Na druhej strane je tu aj viacero rozdielov, ktoré si popíšeme nižšie pri jednotlivých štátoch.

Zložitosť dánskeho systému a jeho viacstupňovitosť viedlo vládu k zavedeniu tzv. „taximeter system“, kde peniaze mieria za študentom. Hlavnou myšlienkou bolo dať priestor pre rozhodovanie tým, ktorí sú realite vzdelávania najbližšie, teda riaditeľom a výborom vzdelávacích inštitúcií. Systém je založený na alokácii grantov inštitúciám podľa miery a úrovne ich činnosti, veľa študentov znamená veľký grant a opačne, pričom minuloročný rozpočet sa neberie do úvahy. Pridelené peniaze môžu inštitúcie využívať podľa svojich vlastných priorít. Všetky školy financované centrálnou vládou obdržia ich granty na základe „taximetru“, ktorý je stanovený pre rôzny typ škôl rôzne. Primárne a nižšie sekundárne vzdelanie je financované z rozpočtu obcí, ktoré si samé rozhodujú o miere podpory. Ministerstvo určuje len minimálnu mieru podpory, no v tomto prípade sa už nejedná o „taximeter system“.

V Nemecku je väčšina vzdelávacích inštitúcií podporovaná z verejných zdrojov, kde financie získavajú priamym spôsobom z verejných rozpočtov na základe politických a administratívnych dohôd medzi štátom a Länder a Kommunen (miestnou samosprávou). Ministerstvo školstva financuje platy učiteľov a ostatné výdavky, ako nepedagogických zamestnancov a materiálne náklady, platia miestne samosprávy, ktoré sú podporované cez granty od vlády. Snahou je tieto zložito distribuované prostriedky zveriť autonómnej škole, ktorá najlepšie vie, ako s nimi naložiť a o rozpočte rozhoduje len manažment školy.

Na druhej strane, ak sa pozrieme za naše východné hranice na financovanie, stále cítime vplyv socializmu v štruktúre vzdelávacieho systému a jeho financovaní, hoci je Ukrajina viac ako dve desaťročia parlamentnou demokraciou. Prejavuje sa najmä v slabej, respektíve žiadnej

¹ Spracované podľa Komparatívni analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích EU – ISCED 1, 2 (SocioFactor, 2012) a Measuring the quality and labor market results in education – Case of Ukraine (INEKO, 2015)

racionalizácii škôl, keďže sa ešte stále držia hesla „žiadna škola – žiadna obec“ (hoci s nízkym počtom žiakov). Zdroje do škôl sú prideľované z rozpočtu krajiny cez obvodné úrady podľa počtu žiakov, ktoré zároveň vedú aj účty škôl v štátnej pokladnici, čiže školy nedisponujú vlastnou právnou subjektivitou. Zaujímavosťou je, že výdavkami na vzdelávanie zo štátneho rozpočtu sa v relatívnom vyjadrení HDP Ukrajina radí ku krajinám ako Nemecko, Švajčiarsko.

1.5 Prístupy a trendy k tvorbe rozpočtu

Rozpočtovanie je neustále vyvíjajúci sa proces a pre jeho realizáciu je možné použiť rôzne metódy. Od polovice 80. rokov došlo v mnohých vyspelých krajinách k výraznej zmene v oblasti rozpočtovania, a to k prechodu od klasického ponukového prístupu k tvorbe rozpočtu, v ktorom rozpočtové metódy zohľadňujú historickú bázu, ku dopytovému rozpočtovaniu, ktoré je zamerané na sledovanie cieľov (účelov) a výkonov.

Klasická tvorba rozpočtov je založená na položkovom rozpočtovaní, ktorého základným obmedzeniami sú orientácia na vstupy, krátkodobosť (jeden rok), rozdeľovanie finančných prostriedkov medzi jednotlivé položky bez znalosti ich vzájomnej súvislosti a previazanosti, čím dochádza k subjektívnej a netransparentnej alokácii zdrojov. Tým, že sa nerozhoduje o celkových výstupoch organizácie, ale iba o výške jednotlivých položiek, neexistuje prepojenosť medzi verejnými potrebami, prioritami a cieľmi. K takejto tvorbe rozpočtu neodmysliteľne patrí aj inkrementálne (prírastkové) rozpočtovanie, pri ktorom sa vychádza z výšky skutočného alebo plánovaného rozpočtu v minulom období a tento východiskový ukazovateľ sa násobí zvoleným koeficientom rastu alebo poklesu výdavkov (kladný, obsahujúci infláciu plus rozhodnutie o miere rozvoja odvetvia). Výhodou inkrementálneho rozpočtovania je jednoduchosť, rýchlosť a nízke náklady na prípravu rozpočtu. Tento spôsob tvorby sa však môže používať len v období, kedy nedochádza v organizácii k výrazným zmenám (reštrukturalizácia, zlučovanie a pod.). Prírastkové rozpočtovanie môže zásadným spôsobom demotivovať manažérov verejných organizácií, pretože ich tento systém núti k zachovávaní nepísaných „zlatých pravidiel rozpočtára“ a to:

1. Pri tvorbe rozpočtu požadovať viac zdrojov, ako je skutočná potreba, keďže objem nárokovateľných zdrojov bude automaticky krátený.
 2. Všetky pridelené prostriedky treba do konca rozpočtového obdobia vyčerpať.
 3. Lobovať počas celého rozpočtového obdobia za pridelenie dodatočných zdrojov.
- (Medveď a kol., 2011)

Rozvinuté krajiny sa snažili tento klasický spôsob tvorby rozpočtov čím skôr prekonať a preto vytvorili viacero nových prístupov:

- tvorba rozpočtu pri stanovených finančných limitoch – základom je stanovenie objemu výdavkov. Po určení položiek, ktoré nie je možné ovplyvniť, sa prispôsobujú ostatné položky tak, aby bol celkový rozpočet vyrovnaný.
- tvorba rozpočtu pri stanovených vecných limitoch – sú zadefinované niektoré limity pri vecné vstupy, napr. počet pracovníkov.
- tvorba približného rozpočtu – nie je zadefinovaná presne každá položka rozpočtu, ale len približný celkový rozpočet, schopný reagovať na zmeny. (Wright, Nemec, 2002)

Ďalšou metódou rozpočtovania je aj tvorba rozpočtu na nulovej báze (tzv. Zero-based budgeting), ktorá každý rok začína „od nuly“ na „prázdnom kuse papiera“. Zdroje sa rozpočtujú tak, že sa nezvažujú údaje, výška nákladov z predchádzajúcich rokov na plánovanie budúceho použitia prostriedkov. Základné kroky procesu sú (Bean, Hussay, 1996, s. 32):

- Definovanie očakávaných cieľov.
- Definovanie krokov k dosiahnutiu stanovených cieľov.
- Definovanie nákladov na realizáciu jednotlivých krokov.
- Zostavenie rozpočtu.
- Kontrola správnosti rozpočtu, odstránenie duplicit a chýb.
- V prípade, že takto zostavený rozpočet nie je možné realizovať, ako prvé je potrebné prehodnotiť, či stanovené ciele je možné dosiahnuť inými krokmi. Ak nie, je dôležité prehodnotiť ciele a následne opakovať celý proces zostavenia rozpočtu.

Z teoretického hľadiska je tento prístup k tvorbe rozpočtu najkomplexnejší, vyžaduje jasne definované ciele a schopnosť kvantifikovať a priradiť náklady jednotlivým činnostiam, no najviac využiteľný na nepravidelné aktivity. Nulová báza, všetky položky a činnosti sú každoročne preskúmané s ohľadom na priority, čím sa zabezpečuje efektívne použitie zdrojov s ohľadom na stanovené ciele.

Pri pohľade na ďalší spôsob tvorby rozpočtu, výkonovo orientované rozpočtovanie, vidíme, že sa snaží zaviesť rozpočtový proces, v ktorom logika zostavovania rozpočtu spočíva v prepojení medzi cieľmi, nástrojmi, ktorými sú tieto ciele dosahované, a zdrojmi, ktoré sú k tomu potrebné. Základným princípom je zameranie pozornosti na zodpovednosť za poskytované služby, tzn. kvalitu, rozsah, účinnosť a efektívnosť. Toto rozpočtovanie vytvára tlak na kvalitu fungovania organizácie, mieru plnenia stanovených cieľov a nemotivuje k zbytočnému utrácaniu verejných zdrojov. Rozpočtový proces má dve základné úlohy – zabezpečiť zdroje a definovať ciele a ukazovatele. Princípy výkonového rozpočtovania definoval aj Mikesell (1986):

1. Informácie týkajúce sa zostavovania rozpočtu by mali byť zostavené v štruktúre podľa aktivít, a nie podľa rozpočtových položiek.

2. Súčasťou rozpočtového procesu je zber informácií a dosahovaných výkonoch (hodnotenie indikátorov), náklady na toto hodnotenie sa tiež sledujú a priradujú k aktivitám. Súčasťou procesu je hodnotenie efektívnosti.
3. Súčasťou rozpočtového procesu je tiež pravidelné vyhodnocovanie plnenia cieľov a odchýlok od definovaného rozpočtu, ktoré sa vyhodnocujú na každej manažérskej úrovni s cieľom včasnej reakcie na vznikajúce problémy.

Výkonové rozpočtovanie, ako spôsob tvorby rozpočtu, sa prenáša aj na úroveň dnešného školstva na Slovensku, kde sa využíva tzv. financovanie podľa vzorca (Medved' a kol., 2011). Tento spôsob financovania je založený na normatíve na žiaka, ktorý je nositeľom hodnoty.

Podľa Ochranu (2003) k prístupom a trendom rozpočtovania môžeme ešte zaradiť aj rozpočtovanie na báze metódy riadenia podľa cieľov tzv. Management by Objectives, ktorá vychádza z logiky riadenia podľa cieľov. Financovanie v prípade daného celku prebieha do organizačnej štruktúry, ktorú zobrazuje strom cieľov. Prvým krokom je stanovenie rozpočtového stropu. Potom sa definujú strategické a operatívne ciele, ktoré sa následne transformujú do špecifických cieľov nižšej hierarchie. Dekomponovaním cieľov vyššieho radu sa vytvorí tzv. strom cieľov. Jedná sa o účelovú alokáciu zdrojov, o ktorej vypovedá postavenie cieľa v strome cieľov. Každému cieľu je stanovená váha, na základe ktorej sa prideľuje adekvátny podiel zdrojov z vopred definovaného rozpočtového stropu.

Posledným príkladom tvorby rozpočtu, ktorý si popíšeme, je funkčné rozpočtovanie, kde sú zdroje prideľované na základe váhy účelových (funkčných) činností. Sledujú sa štyri základné aspekty: druhy výdavkov, v podrobnom členení na bežné a kapitálové, funkcie (podstatné činnosti, ktoré vyplývajú z poslanca nákladových jednotiek), ktoré sú financované, nákladové jednotky, ktoré sú rozpočtované a špecifické činnosti, ktoré sú financované. Táto metóda umožňuje získať informácie o nákladových činnostiach a poskytuje transparentný pohľad na vykonávané činnosti.

2 ZHODNOTENIE ZDROJOV FINANCOVANIA A TVORBA ROZPOČTU NA VYBRANEJ STREDNEJ ŠKOLE

Po teoretickom náhľade na problematiku, kde sme si vysvetlili spôsob financovania školstva na Slovensku z historického hľadiska, súčasnosti a trendy do budúcnosti, porovnali sme si ho so zahraničím a načrtli aj súčasné spôsoby tvorby rozpočtov, ako aj smerovanie do budúcnosti, nám druhá kapitola prinesie aplikáciu získaných poznatkov na konkrétnom príklade strednej školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja (KSK). Skúmaný subjekt budeme analyzovať v horizonte troch rokov, od roku 2012 po rok 2014.

2.1 Spojená škola v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

Spojená škola vznikla spojením troch samostatných škôl k 1.septembru 2005 a v súčasnosti spája Gymnázium a Strednú odbornú školu, pod spoločným riadením. Spojená škola je rozpočtovou organizáciou s právnou subjektivitou podľa ustanovenia §1 ods. 1 zákona NR SR č. 350/1994 Z.z. o s ústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov. Organizačné zložky a súčasti školy nemajú právnú subjektivitu. Výchova a vzdelávanie v nich prebieha relatívne samostatne a zohľadňuje špecifiká každej z týchto škôl ako aj profiláciu jej absolventov. Celý učebný proces prebieha v slovenskom jazyku. Škola poskytuje podľa školského zákona vzdelávanie v študijných a učebných odboroch vzdelávania, zamerané predovšetkým na výkon povolání a odborných činností a na prípravu na štúdium na vysokej škole. Škola môže pripravovať žiakov aj na ďalšie štúdium.

Pri pohľade na hospodárenie školy je Spojená škola rozpočtovou organizáciou s vlastnou právnou subjektivitou, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami priamo napojená na rozpočet Košického samosprávneho kraja. Podľa ustanovenia § 4a) zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov, ustanovenia § 5a) ods.7 písm. e) zákona č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov a jeho novelizácii zo dňa 6. novembra 2006, zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 28 zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov Spojená škola môže vykonávať podnikateľskú činnosť v súlade s poslaním školy. Vedenie školy zostavuje rozpočet príjmov a výdavkov. Pri zostavovaní rozpočtu sa riadi záväznými úlohami a záväznými limitmi štátneho rozpočtu a ďalšími úlohami a limitmi určenými zriaďovateľom. V škole sa tiež vedie účtovníctvo o spravovanom majetku a o príjmoch a výdavkoch podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve

v znení neskorších predpisov. Škola užíva majetok, ktorý je vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja a ktorý jej bol zverený na plnenie predmetu jej činností.

2.2 Financovanie Spojenej školy

Spojená škola je rozpočtovou organizáciou napojenou na rozpočet Košického samosprávneho kraja a je dotovaná z rôznych zdrojov tak, ako jej to dovoľuje zákon. Podľa spomínaného zákona č. 597/2003 Z.z. má škola povinnosť vypracovávať Správu o hospodárení s prostriedkami zo štátneho rozpočtu za predošlý kalendárny rok. Škola v nej uvádza ako zdroje, tak aj presun z minulého roka a čerpanie normatívnych a nenormatívnych zdrojov, ako aj vlastné zdroje z podnikateľskej činnosti, prenájmu budov, pozemnkou a priestorov a iné príspevky po jednotlivých častiach.

Prvý stupeň schémy financovania zahŕňa normatívne a nenormatívne financovanie z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, čo tvorí najväčší objem prostriedkov prijatých do rozpočtu školy. Dotácia, ktorú škola cez zriaďovateľa každoročne dostáva od MŠVVaŠ SR je odvodená od počtu žiakov, ktorý škola uvedie do štatistického výkazu EDUZBER k 15. septembru. Podľa týchto údajov ministerstvo vykoná prepočet normatívu na počet žiakov v jednotlivých kategóriách, do ktorých odbory na škole spadajú. Výsledná suma sa z ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR prideľuje cez krajské školské úrady zriaďovateľovi školy, v našom prípade Košickému samosprávne kraju, ktorý ich prideľuje škole mesačne po jednej dvanástine v minimálnej výške určenej zákonom, čo predstavuje balík peňazí o 25% nižší ako v skutočnosti MŠVVaŠ SR určí pre konkrétnu školu.

Normatívne financovanie prináša každej škole iný objem financií, ktoré sú naviazané na žiaka, ktorý je pri tomto spôsobe financovania nositeľom hodnoty. Krok k zlúčeniu organizačných zložiek zriaďovateľom v škole priniesol rôzne pozitíva v oblasti rovnomernejšieho prerozdelenia prostriedkov na fungovanie jednotlivých zložiek školy, mzdy a podobne. Výška prideleného normatívu pre školu z pohľadu čiastkových zložiek by bolo však nedostatočná, keďže škola svoje odbory delí do viacerých kategórií na ktoré pripadajú rôzne normatívy. Môžeme si uviesť príklad na ilustráciu nepomeru normatívov v jednotlivých kategóriách a to kategória gymnázium s normatívom okolo 1 100 € a na druhej strane stredná odborná škola – kategória 13, v ktorej má škola tiež zastúpenie v podobe odboru hostinský, s normatívom nad 2 200 €. Aj pre škola zameriava svoju pozornosť viac na strednú odbornú školu, ako na gymnázium, či už osemročné, alebo štvorročné, ktoré sa v súčasnej dobe pasujú s nízkym počtom žiakov a hrozbou zániku.

Normatív, ktorý do školy prúdi sa skladá zo mzdového, určeného sa výplaty miezd a poistného, a prevádzkového, používaného na zabezpečenie tepla, energií, vzdelávania

zamestnancov, ale aj na výchovno-vzdelávací proces. Pri mzdovom normatíve sa škola pasuje s problémom nízkeho ročného nárastu miezd zamestnancov, z dôvodu veľkého počtu zamestnancov, pedagogických ako aj nepedagogických, na počet žiakov, čo viedlo vedenie aj k zníženiu úväzku niektorým učiteľom a obmedzeniu nadčasových hodín. Pri pohľade na prevádzkový normatív vidíme ročný nárast objemu prostriedkov na zabezpečenie tepla, energií, vzdelávania učiteľov, ale aj výchovno-vzdelávacieho procesu.

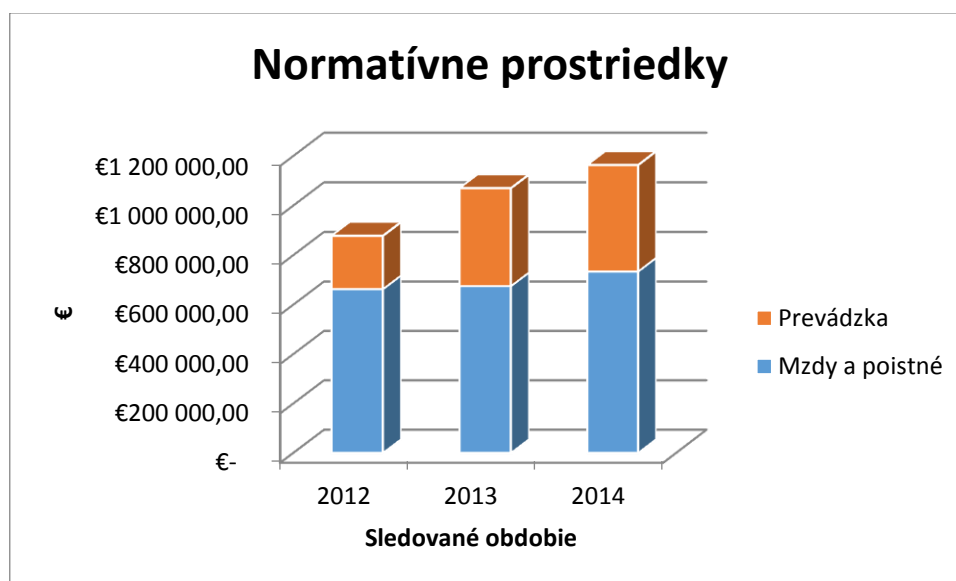
Tabuľka 1 Vývoj počtu zamestnancov na škole v rokoch 2012 až 2014

	2012	2013	2014
Pedagogický zamestnanci	48	52	49
Nepedagogický zamestnanci	11	10	10

Zdroj: Vlastné spracovanie

Nasledujúci graf zobrazuje vývoj výšky normatívnych príspevkov z kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR za obdobie rokov 2012 až 2014 pridelených cez zriaďovateľa školy na základe počtu žiakov a ich zaradenia do kategórií podľa študijných a učebných odborov. Zriaďovateľ prideluje organizácii povinných 95% mzdového a 80% prevádzkového normatívu z celkového súčtu normatívu pre všetky kategórie a zvyšné percentá si necháva ako záruku na krytie prípadného nedostatočného objemu prostriedkov na školách vo svojej pôsobnosti. To znamená, že celkový normatív pridelený škole zahŕňa nielen finančné prostriedky na mzdy a poistné, ale aj prostriedky na prevádzku školy, ako financie na energie, teplo, výchovno-vzdelávací proces.

Graf 1 Výška normatívnych prostriedkov zo ŠR v rokoch 2012 - 2014 v €

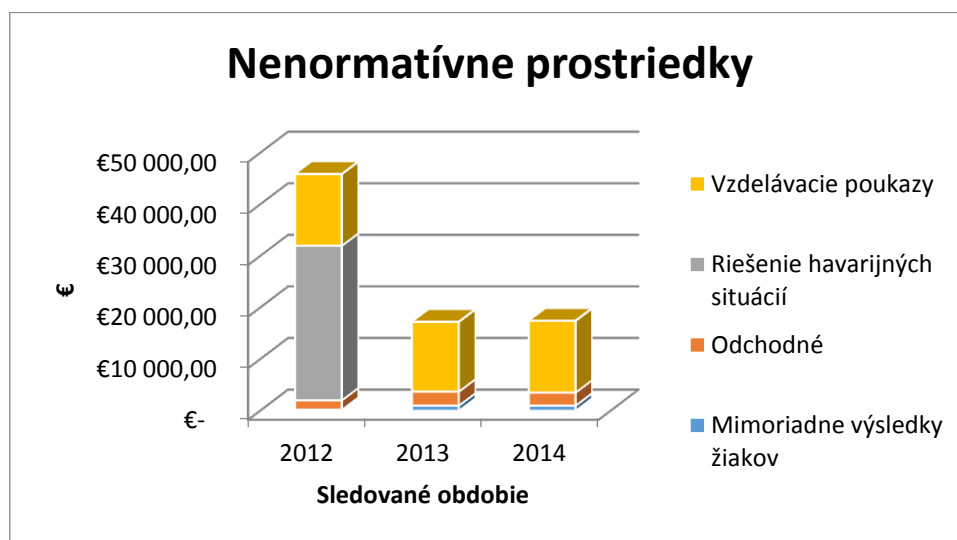

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Výkazu k správe o hospodárení za roky 2012 - 2014

Nenormatívne finančné prostriedky získavané zo štátneho rozpočtu tvorí viacero zložiek, ktoré sú priamo účelovo viazané. Na sledovanej škole sa získavali za obdobie rokov 2012 až 2014 zdroje na odchodné zamestnancov (do dôchodku), ktoré je vymedzené podľa zákona č. 597/2003 Z.z. a vypočítava sa ako 2-násobok mesačného funkčného platu bez odvodov do poisťovní. Ďalšími získanými účelovo viazanými prostriedkami boli odmeny za mimoriadne výsledky žiakov, ktoré sa odovzdávali na konci školského roka najúspešnejším žiakom za reprezentáciu školy na súťažiach, olympiádach, ale aj za vynikajúce výsledky počas školského roka. Rok 2012 priniesol problém v podobe riešenia opravy telocvične, z dôvodu premokania strechy a otrhaného zateplenia po nepriaznivom počasí, a vykurovacej jednotky, na čo boli získané nenormatívne prostriedky z časti riešenie havarijných situácií podľa zákona. Posledným balíkom získavaným z týchto zdrojov boli peňažné prostriedky na vzdelávacie poukazy, ktoré slúžia na financovanie záujmového vzdelávania poskytovaného školami a školskými zariadeniami a predstavujú ročný príspevok štátu na záujmové vzdelávanie pre jedného žiaka a boli pridelené žiakom na základe školou vydávaných vzdelávacích poukazov.

Graf nenormatívnych prostriedkov nám zobrazuje výšku prostriedkov pridelených na konkrétny účel z kapitoly štátneho rozpočtu. Z obrázku vidíme, že odhladnuc od roka 2012, kde najväčšiu časť tvoria prostriedky na riešenie havarijných situácií, najväčší objem prostriedkov priniesli vzdelávacie poukazy, ktoré boli žiakmi a zamestnancami využité skoro v plnej výške na stanovený účel. Na druhej strane najmenej financií bolo získaných na odmeňovanie žiakov za mimoriadne výsledky v súťažiach i počas celého roka v škole.

Graf 2 Výška nenormatívnych prostriedkov zo ŠR v rokoch 2012 - 2014 v €

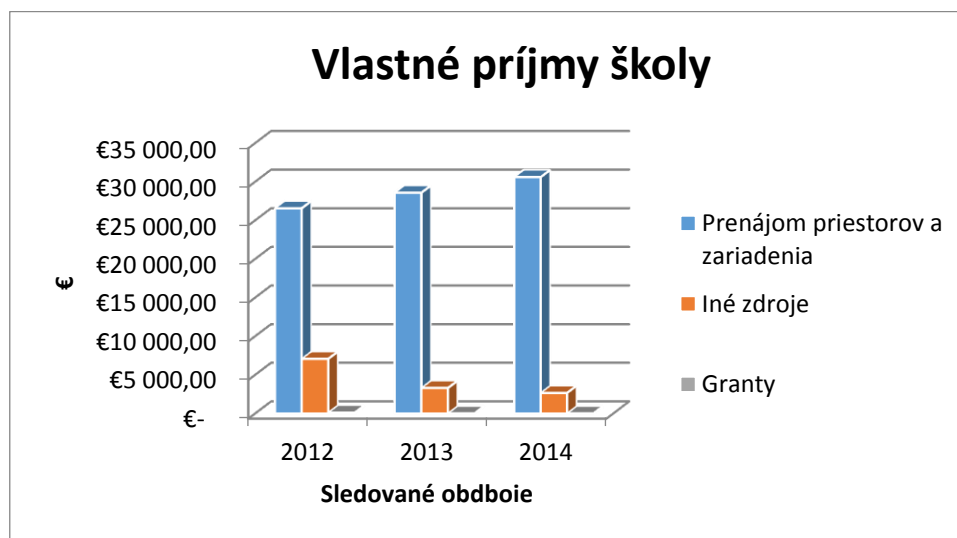

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Výkazu k správe o hospodárení

Druhý stupeň financovania škôl prináša aj vlastné príjmy, ktoré plynú do rozpočtu školy cez prenájmy nebytových priestorov, športovísk v čase mimo výchovno-vzdelávacieho procesu fyzickým alebo právnickým osobám, ale aj príspevky a dary. Škola ako prenajímateľ má s nájomcami uzatvorené zmluvy podľa zásad nakladania s majetkom Košického samosprávneho kraja, ktoré musí kraj odobriť. Na všetky služby škola vypracováva kalkulácie aktualizované ročne a schvaľované zriaďovateľom.

Grafické zobrazenie vlastných príjmov za obdobie rokov 2012 až 2014 rozdelené do skupín podľa zdrojov odkiaľ finančné prostriedky plynú nám ilustruje, že každoročne najväčším sú príjmy z prenájmu nebytových priestorov a športovísk fyzickým a právnickým osobám mimo výchovno-vzdelávacieho procesu na firemné porady, dlhodobý prenájom nebytových priestorov na prevádzkovanie podnikateľskej činnosti a fungovanie detašovaného pracoviska vysokej školy, telocvične pre športové kluby a futbalové zápasy, ako aj iných častí školy na rôzne príležitosti. Iné zdroje, ktoré neradíme do týchto skupín predstavujú finančné prostriedky pozostávajúce z refundácií od nájomcov za médiá z predošlého roku, úhrady za služby spojené s prenájomom, úhrady za kopírovacie práce pre žiakov, poplatky za vystavenie duplikátu vysvedčenia, poplatky za žiacke knižky a predaj lístkov na obed.

Graf 3 Rozdelenie zdrojov vlastných príjmov za obdobie rokov 2012 - 2014 v €

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pri pohľade na grafické zobrazenie vlastných príjmov je nám hneď jasné, čo tvorí na škole najväčšiu časť ziskov a čo je len zanedbateľnou časťou. No čo graf nezobrazuje, sú príjmy od žiakov v podobe tzv. Združenia rodičov a priateľov školy (ďalej ZRPŠ), čo predstavuje príjem do pokladnice školy na kúpy hygienických vecí a úhradu nezsitených škôd. Do tohto fondu sa každoročne prispeva sumou 11€ na žiaka gymnázia a 8€ na žiaka strednej odbornej

školy. Tieto financie sa nepoukazujú na účet školy, ani sa nevykazujú v rozpočte, ale ostávajú v pokladnici. O ich prerozdelení rozhoduje spolu so zamestnancom školy poverený rodič. Škola sa ďalej neustále zapája do národných a nadnárodných projektov, cez ktoré si modernizuje svoje učebné plány, IKT ako aj vzdeláva svojich zamestnancov. Projekty taktiež napomáhajú žiakom školy skavlitňovať svoju prípravu na vysoké školy cez výmenné pobyty, ako aj spoznávanie cudzích krajín.

2.3 Spojená škola a prístupy k tvorbe rozpočtu

Ako sme už spomínali, Spojená škola je rozpočtovou organizáciou a svojimi príjmami a výdavkami je napojená na rozpočet zriaďovateľa, v našom prípade na rozpočet Košického samosprávneho kraja. Štatút školy ďalej hovorí, že vedenie školy zostavuje rozpočet príjmov a výdavkou, ktorý sa však musí riadiť záväznými úlohami a limitmi štátneho rozpočtu a limitmi určenými zriaďovateľom, čiže škola ako samostatný subjekt zostavuje rozpočet, ktorý je na rozdiel od rozpočtu zriaďovateľa, zostavovaného na tri roky (programový rozpočet), na ktorý je napojený, zostavovaný len jednorodne, keďže je úzko zviazaný s počtom žiakov a následne aj s prideleným normatívom. Keďže sa programový rozpočet, ako taký nedá využiť na úrovni školstva pre ťažký a skoro nemožný odhad počtu žiakov do budúceho roka a tiež fluktuácie žiakov počas neho, je potrebné hľadať iný spôsob tvorby, akým vytvoriť efektívny a účelný rozpočet. Takým spôsobom je výkonové rozpočtovanie, zameraný na efektívnosť a účelnosť ako moderný prístup tvorby rozpočtu, a presnejšie jeho špecifická časť aplikovateľná v súčasných podmienkach financovania školstva a to „financovanie podľa vzorca“.

Pri bližšom nahliadnutí na proces tvorby rozpočtu v tejto organizácii v praxi, sme zistili, že sa nevyužíva len jeden prístup rozpočtovania, ale nájdeme tu aj prvky z ďalších. Do popredia sa dostáva inkrementálne rozpočtovanie a hlavne jeho „zlaté pravidlá“. Škola pri zostavovaní svojho rozpočtu musí žiadať od Košického samosprávneho kraja viac zdrojov, ako reálne potrebuje, keďže od zriaďovateľa vždy pri schvaľovaní rozpočtu na nasledujúci kalendárny rok dochádza ku kráteniu pridelených zdrojov. Výška zdrojov, ktoré organizácia požaduje sa najčastejšie odvíjajú od minuloročného rozpočtu, ktorý sa upravuje o aktuálne potreby, čo je ďalším znakom prírastkového rozpočtovania. Ďalším zlatým pravidlom je povinnosť vyčerpať všetky zdroje do konca kalendárneho roka, čo je povinnosťou pre školu od zriaďovateľa. V neposlednom rade je to aj lobing počas celého obdobia o dodatočné zdroje na pokrývanie nečakaných výdavkou, resp. na zvýšenie disponibilných zdrojov.

Ďalší trend rozpočtovania, ktorý sa často používa, nie tak na tvorbu celkového rozpočtu, ako skôr na rozpočet nepravidelných aktivít, ako sú národné a nadnárodné projekty, do ktorých sa škola neustále zapája, je metóda tvorby rozpočtu na nulovej báze. Je to najpresnejší

a najreálnejší spôsob, ako efektívne rozdeliť financie na aktivity projektov podľa očakávaných cieľov. Rozpočet nepravidelných aktivít sa striktne oddeľuje od rozpočtu organizácie, nezakladá sa na žiadnom predošlom rozpočte, keďže je špecifický a pracuje s financiami pridelenými len a len na aktivity, ktoré projekt zahrňuje. Nevýhodou tejto metódy je jej časová náročnosť, no pri projektoch s dobou trvania minimálne 18 mesiacov (ako to bežne býva) je tento čas na tvorbu adekvátny a obtiažne zostavovanie.

Ak by sme chceli využiť ďalšie možnosti tvorby rozpočtu, museli by sme sa na ne pozrieť už len z teoretického hľadiska, keďže nie sú v školstve bežné a v praxi rozpočtovania sa až tak často nevyužívajú. Spojenej škole by sme však navrhli využiť tvorbu rozpočtu pri stanovených finančných limitoch, kde by sa určil celkový objem mandatórnych výdavkov (náklady na prevádzku školy, platy zamestnancov) a následne by zvyšný objem peňazí pridelený zriaďovateľom mohol byť využitý ľubovoľne školou na ostatné výdavky a potreby školy. Ešte lepším variantom pre školu by bola tvorba približného rozpočtu, keďže zriaďovateľ, Košický samosprávny kraj, by pridelil balík peňazí a rozhodnutie o tom, na čo bude využitý by mal manažment školy. Týmto spôsobom by škola získala ešte väčšiu finančnú samostatnosť ako v súčasných podmienkach má, no na druhej strane by už nemohla žiadať o dodatočné pridelenie zdrojov počas rozpočtového obdobia.

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo zhodnotiť zdroje financovania regionálneho školstva, prístupy a trendy v tvorbe rozpočtov a ich použitie na skúmanej Spojenej škole v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. Identifikovali sme spôsoby a možnosti zmeny pridelovania zdrojov, ako aj spôsobu rozpočtovania vedúcich k dosiahnutiu vyššej stability a efektívnosti v riadení financií na sledovanej škole.

Na základe teoretickej časti usudzujeme, že sa nám podarilo priblížiť historický vývoj financovania, podrobne opísať pridelovanie zdrojov v súčasných podmienkach, ako aj načrtnúť možnosti financovania do budúcnosti. Táto časť nám priniesla aj komparáciu financovania regionálneho školstva na Slovensku a v zahraničí. Prvá kapitola ďalej poukázala na prístupy tvorby rozpočtov vo verejnom sektore, možnosti použitia v oblasti školstva, ako aj trendov, ktoré zvyšujú efektívnosť a účelnosť tvorby rozpočtu v organizáciách.

Aplikačná časť našej práce priniesla pohľad na sledovanú Spojenú školu v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja, na zdroje, ktorými škola hospodárila a ktoré získala z kapitoly MŠVVaŠ SR, od zriaďovateľa, ale aj z vlastných zdrojov. Zobrazila trend v súčasnom školstve, kde hlavný menovateľ je žiak, od ktorého sa objem financií na chod školy odvíja a kde sa do popredia dostáva podnikateľská činnosť, ktorá škole navyšuje disponibilné zdroje. Táto časť nám zhodnotila aj prístupy k tvorbe rozpočtu v tejto organizácii, základné znaky a prepojenia jednotlivých prístupov, ich prepojenie na zriaďovateľa, no i problémy, ktoré prinášajú. Druhá kapitola priniesla aj viacero otázok, ktoré ostávajú nezodpovedané a sú mementom pre novú vládu na zlepšenie situácie v školstve a to: Je súčasný systém financovania regionálneho školstva správny? Nie je potrebná zmena? Odpovede na tieto otázky, ako aj na množstvo ďalších sme načrtli aj v našej práci, no ostáva na kompetentných, či sa niečo zmení a školstvo sa priblíži k európskemu priemeru, alebo bude naďalej len „chudobným príbuzným“.

POUŽITÁ LITERATÚRA

BEAN, J., HUSSAY, L. 1996. *Managing in Developed Budget*. London : HB Publications, 1996. ISBN 978-18-99448-01-2.

Interné dokumenty Spojenej školy (Výkaz k správe o hospodárení za roky 2012, 2013 a 2014 a Komentár k Správe o hospodárení za roky 2012, 2013 a 2014).

MEDVEĎ, J., NEMEC, J. et al. 2011. *Verejné financie*. Bratislava: Sprint dva, 2011. ISBN 978-80-89393-46-6.

MIKESELL, J. L. 1986. *Fiscal Administration: Analysis and Applications for the Public sector*. Chicago : Dorsey Press, 1986. ISBN 978-01-55058-55-2

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky (november 2012)

Regionálne školstvo [online]. 2007 Ministerstvo školstva vedy výskumu a športu Slovenskej republiky. [cit. 2012-01-12]. Dostupné na internete: <<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2>>.

SLÁDEČKOVÁ, J. 2012. *Zmeny financovania regionálneho školstva*. In. Manažment školy, 2012, č.2. ISSN 1338-2691.

STANEKOVÁ, E. et al. 1998. *Formovanie efektívneho rozvoja verejného sektora a verejnej ekonomiky v SR*. 1. vyd. Bratislava: EKONÓM, 1998, kap. 5. Formovanie verejného sektora v oblasti školstva a zdravotníctva, s. 40.

STRAKA, P. 2000. *Viaczdrojové financovanie stredných škôl*. In: *Technológia vzdelávania*. Bratislava: ÚIPŠ, roč. 8, 2000.

ŠČERBA, Kamil. 2014. *Regionálne školstvo a problémy jeho financovania* : bakalárska práca. Školiteľ : Peter Pisár. Banská Bystrica, 2014. 61 s. Dostupné na internete: <<http://www.crzp.sk/crzpopacxe/openURL?crzpSigla=umbbbystrica&crzpID=0819d706-b528-4555-9173-b3fc9fb25531>> .

TÓTH, F. – KORINTUŠ, K. 2004. *Financovanie regionálneho školstva v roku 2004*. 1. vyd. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2004, kap. 2. Nová filozofia financovania regionálneho školstva, s. 6-11.

Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 506/2001 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení.

Zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.

Zriaďovacia listina Spojenej školy.

Ústava č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov.